

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Πτυχιακή εργασία με θέμα:

Κατασκευή υλικού παρέμβασης για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και κινητικές αναπηρίες, βασισμένες στο μοντέλο της Λεξιλογικής αναπαράστασης για την ανάπτυξη του λόγου

Σπουδάστρια: Σακκά Χριστίνα Α.Μ. (666)

Επιβλέπων: κ. Κωνσταντίνος Δρόσος

Ιωάννινα, Οκτώβριος 2009

Θεωρικό Μέρος:

Κεφάλαιο 1ο: Η αναπτυξιακή πορεία της Γλωσσικής Λειτουργίας

Κεφάλαιο 2ο: Η Ψυχοκινητική ανάπτυξη και εξέλιξη

Κεφάλαιο 3ο: Οι δεξιότητες της ανάγνωσης και της γραφής

Κεφάλαιο 4ο: Συνοπτική ανάλυση στο φάσμα των Μαθησιακών Δυσκολιών

Κεφάλαιο 5ο: Η κινητική ανάπτυξη του παιδιού και οι κινητικές αναπηρίες

Πρακτικό Μέρος:

Κεφάλαιο 6ο: Παρουσίαση έντυπου παρεμβατικού υλικού βασισμένο στο μοντέλο της Λεξιλογικής αναπαράστασης

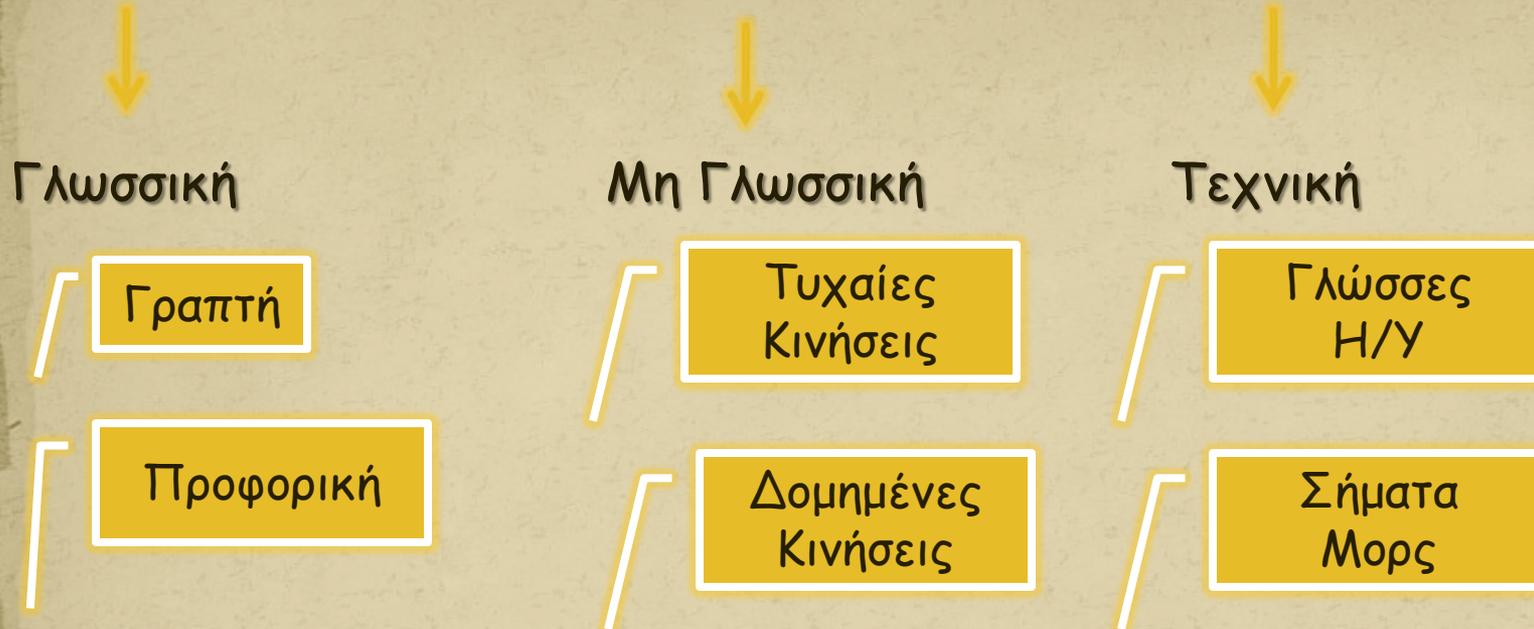
Θεωρητικά πλαίσια:

«Τα όρια της γλώσσας μου είναι τα όρια του κόσμου μου»(L. Wittgenstein)

Χαρακτηριστικά, ο S. Freud είπε:.... «ο πολιτισμός του ανθρώπινου γένους άρχισε από εκείνη τη χρονική περίοδο που ο άνθρωπος αντί της πέτρας, εκτόξευσε λεκτική κατάρα εις βάρος του συνανθρώπου του».....

Ο Γ. Δράκος (1996), δημοσίευσε αινιγματικά ότι, «η ζωή του ανθρώπου, εάν δεν υπήρχε ο λόγος, θα είχε μετατραπεί σε «Πύργο της Βαβέλ».

Μορφές Επικοινωνίας

Σύμφωνα με τους Bloom & Lahey (1978) η επικοινωνία συντελείται μέσω ενός γλωσσικού συστήματος και μέσα σε ένα πλαίσιο αναφοράς,.....

..... και σύμφωνα πάλι με τους ίδιους η γλώσσα έχει τρεις διαστάσεις,

Γλωσσική Ικανότητα (μέρη της γλώσσας)

Δομή

Περιεχόμενο

- Φωνολογία
- Μορφολογία
- Γραμματική
- Συντακτικό

Σημασιολογία
Πραγματολογία

Η αναπτυξιακή πορεία της μάθησης:

Στάδιο	Ηλικία	Τομέας κατάκτησης	Σταθμοί
Προγλωσσικό	0-12 μηνών	Φωνολογία	Άναρθρες κραυγές, βάβισμα, ηχολαλία, φωνολογική παραγωγή
Λεκτικό	12 μηνών - 9 ετών	Σύνταξη / Γραμματική	Ολοφραστικό, μεταβατικό, προτάσεις 2 λέξεων, προτάσεις 3 λέξεων Κατανόηση, παραγωγή, γλωσσικών μετασχημ.
Εννοιολογικό	5 - 8 ετών	Σημασιολογία	Εμπλουτισμός λεξιλογίου, εννοιών, κα.

Ψυχοκινητική Ανάπτυξη

Η μελέτη της ψυχοκινητικότητας περιλαμβάνει πέντε στάδια:

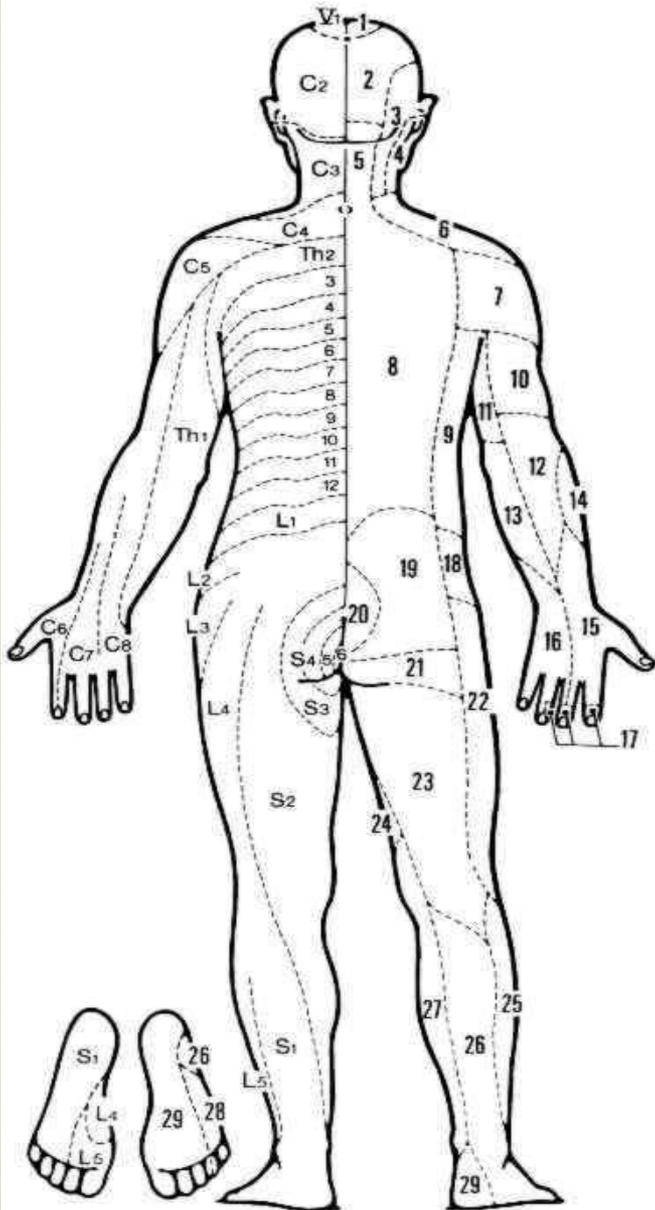
Σωματικό σχήμα

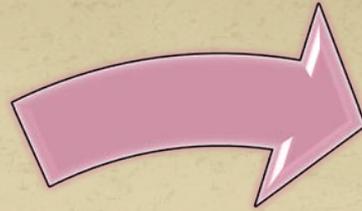
Αμφιπλευρικότητα

Δόμηση μέσα στο χώρο

Χρονικό προσανατολισμό

Οπτικό κινητικός συντονισμός
/Πλευρίωση /
Ιχνογράφημα - Γραφισμός

Από μαζική
γίνεται μερική και
εξειδικευμένη

Από
αντανακλαστική
γίνεται σκόπιμη
και τέλος
αυτόματη

Από αμφίπλευρη
γίνεται
ετερόπλευρη

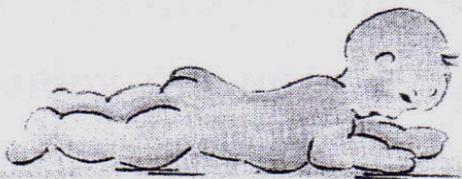

Στάδια κατάκτησης της αδρής κινητικότητας

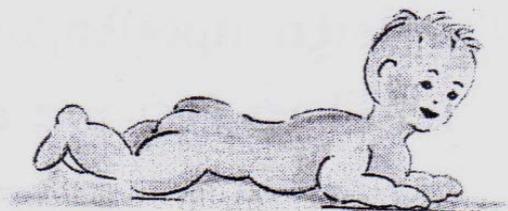
0 ΜΗΝΩΝ

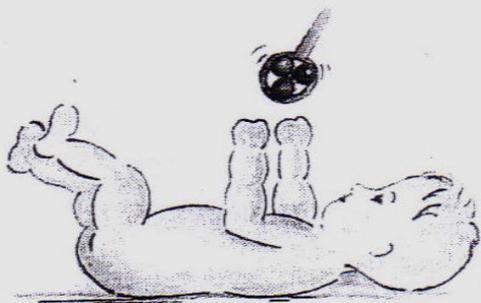
1 ΜΗΝΩΝ

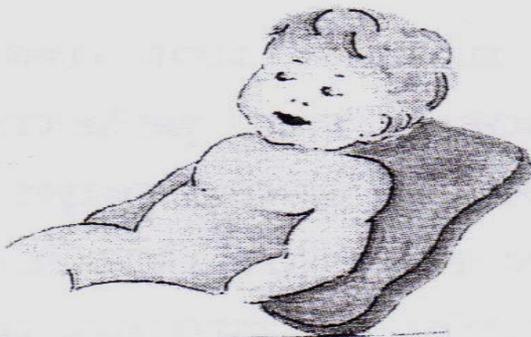
2 ΜΗΝΩΝ

3 ΜΗΝΩΝ

4 ΜΗΝΩΝ

5 ΜΗΝΩΝ

6 MΗΝΩΝ

7 MΗΝΩΝ

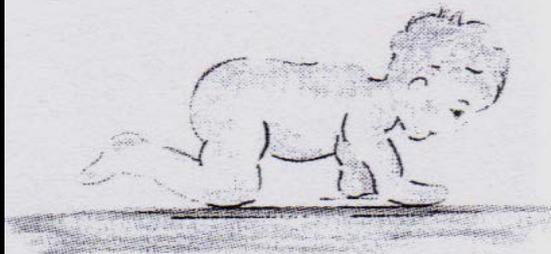
8 MΗΝΩΝ

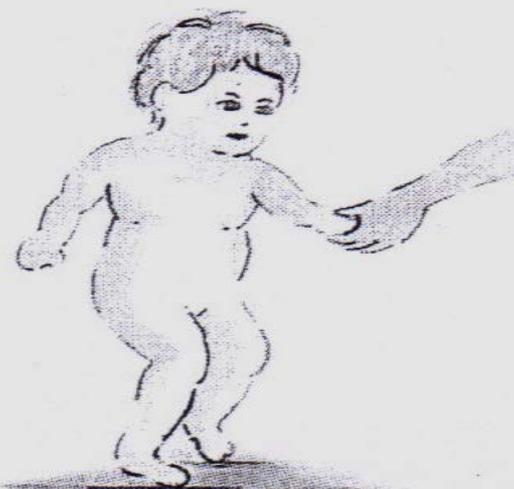
9 MΗΝΩΝ

10 MΗΝΩΝ

11 MΗΝΩΝ

13 MHNQN

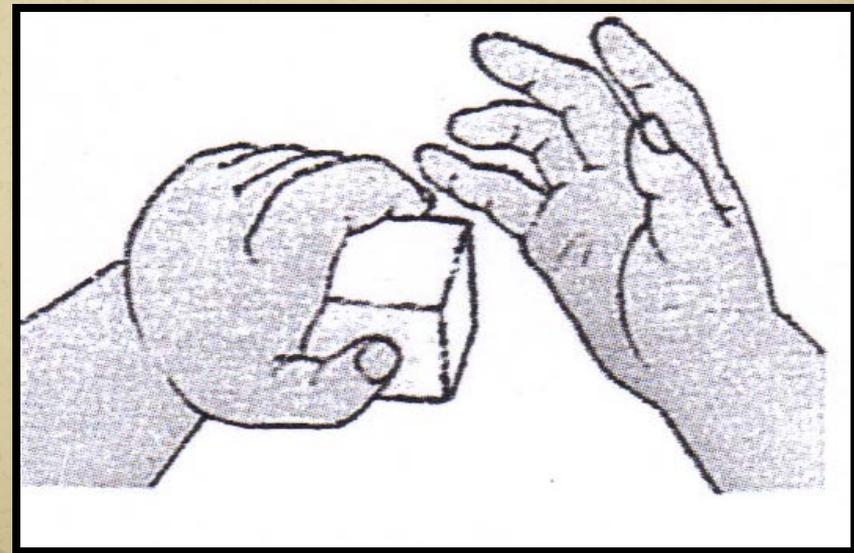
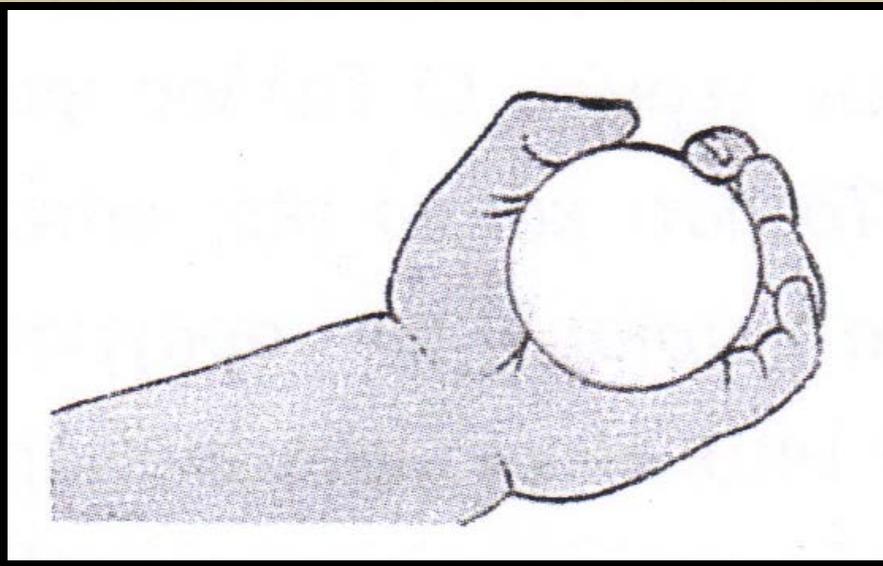
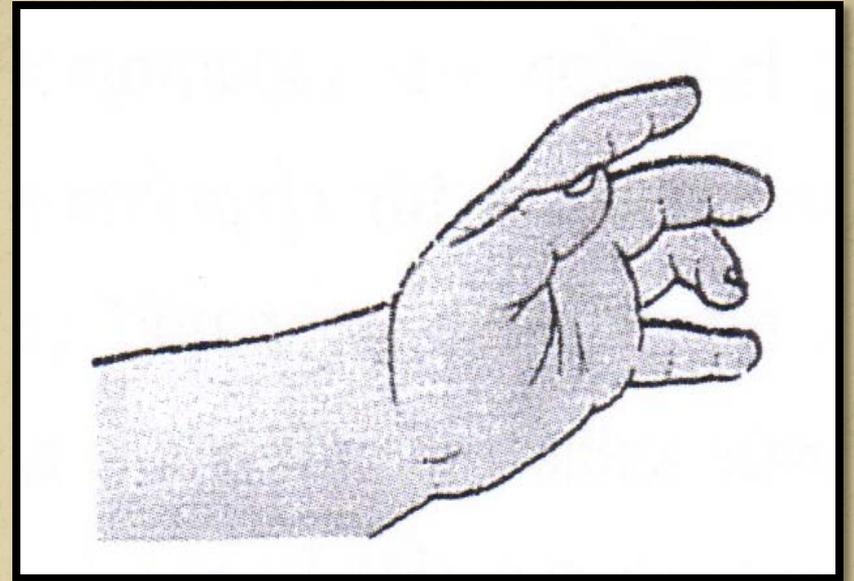
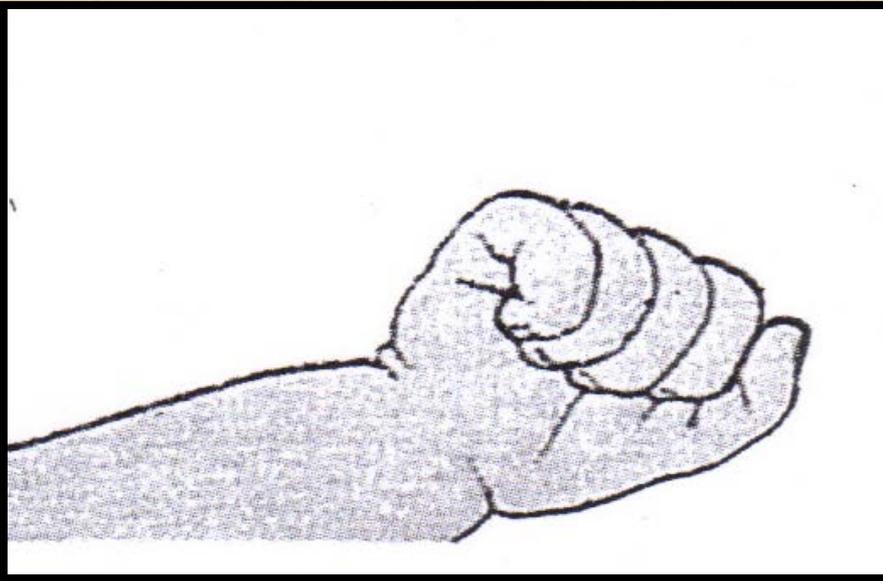
14 MHNQN

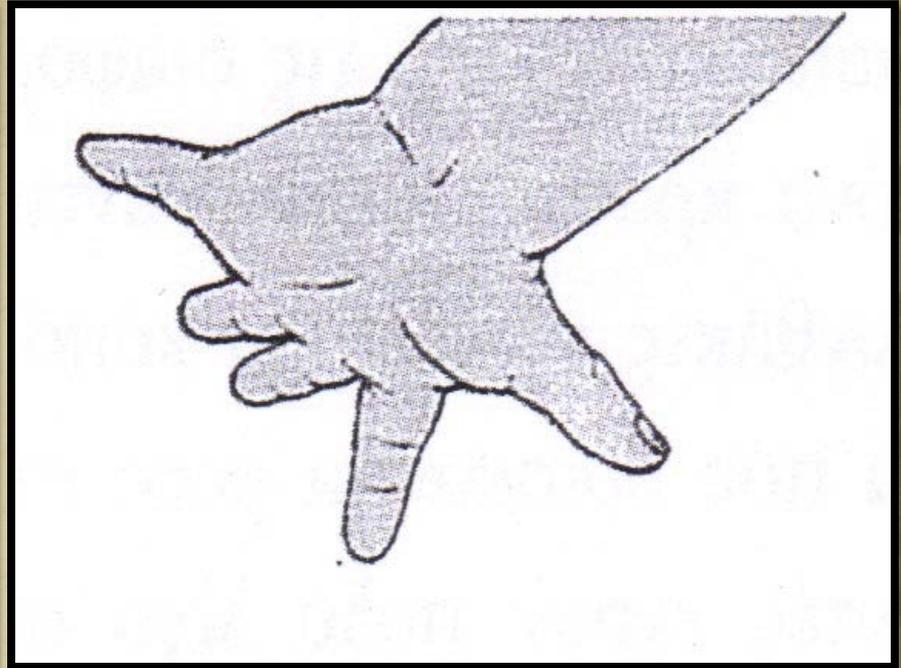
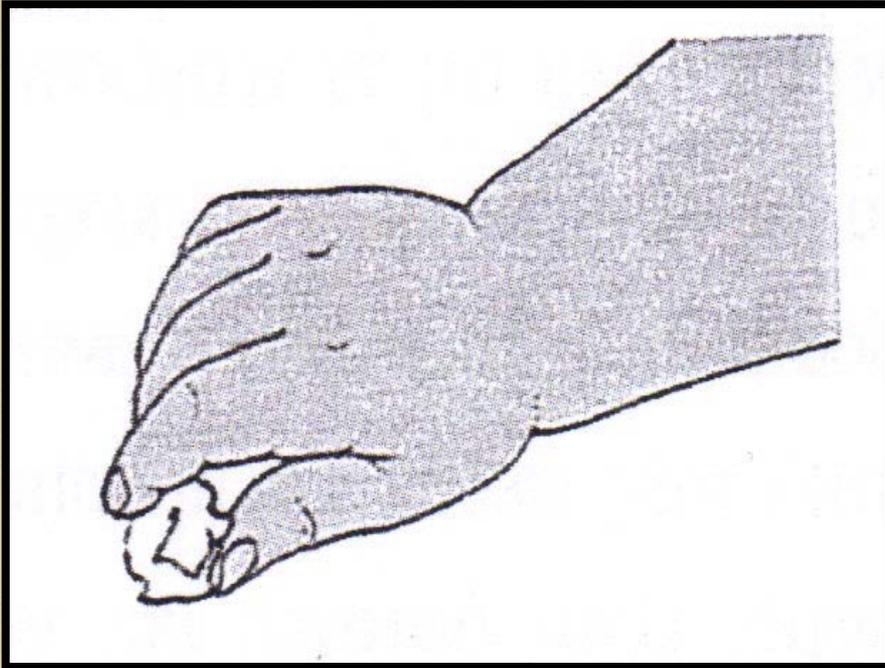

15 MHNQN

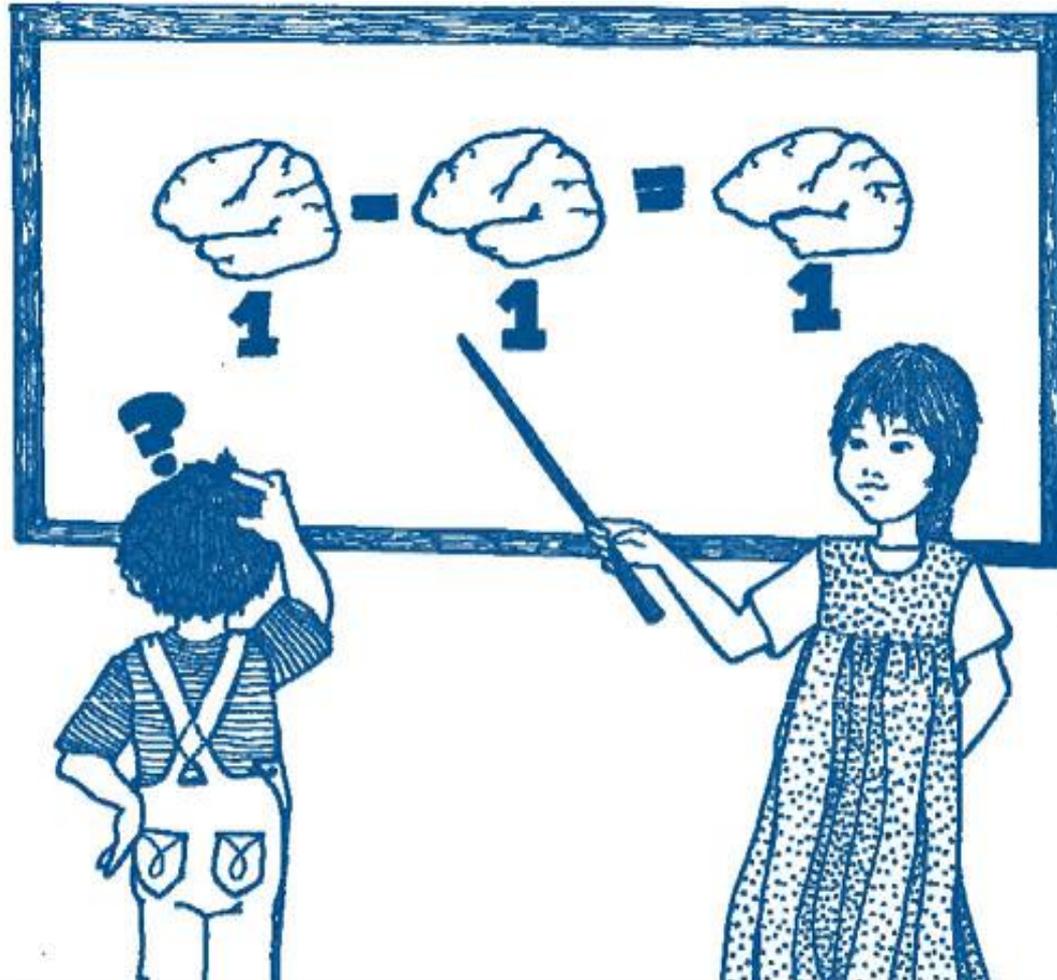

Σταθμοί ανάπτυξης στο σκόπιμο πιάσιμο των αντικειμένων / λεπτή κινητικότητα

Όλα τα παιδιά μπορούν να μάθουν

ΜΑΘΗΣΗ
= Νοητική
Λειτουργία

Ερεθίσματα
από το
περιβάλλον

Πρόσληψη

Επεξεργασία

Συγκράτηση

Χρησιμοποίηση

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

The diagram consists of two overlapping triangles on a textured, light brown background. The upper triangle is light yellow and contains the text 'ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ'. The lower triangle is a darker yellow and contains the text 'Επιτυχημένη Μάθηση'. A blue arrow points from the right side of the upper triangle to the top of the lower triangle, indicating a causal or influential relationship.

Επιτυχημένη
Μάθηση

Στρατηγικές εκμάθησης

Μνημονικές

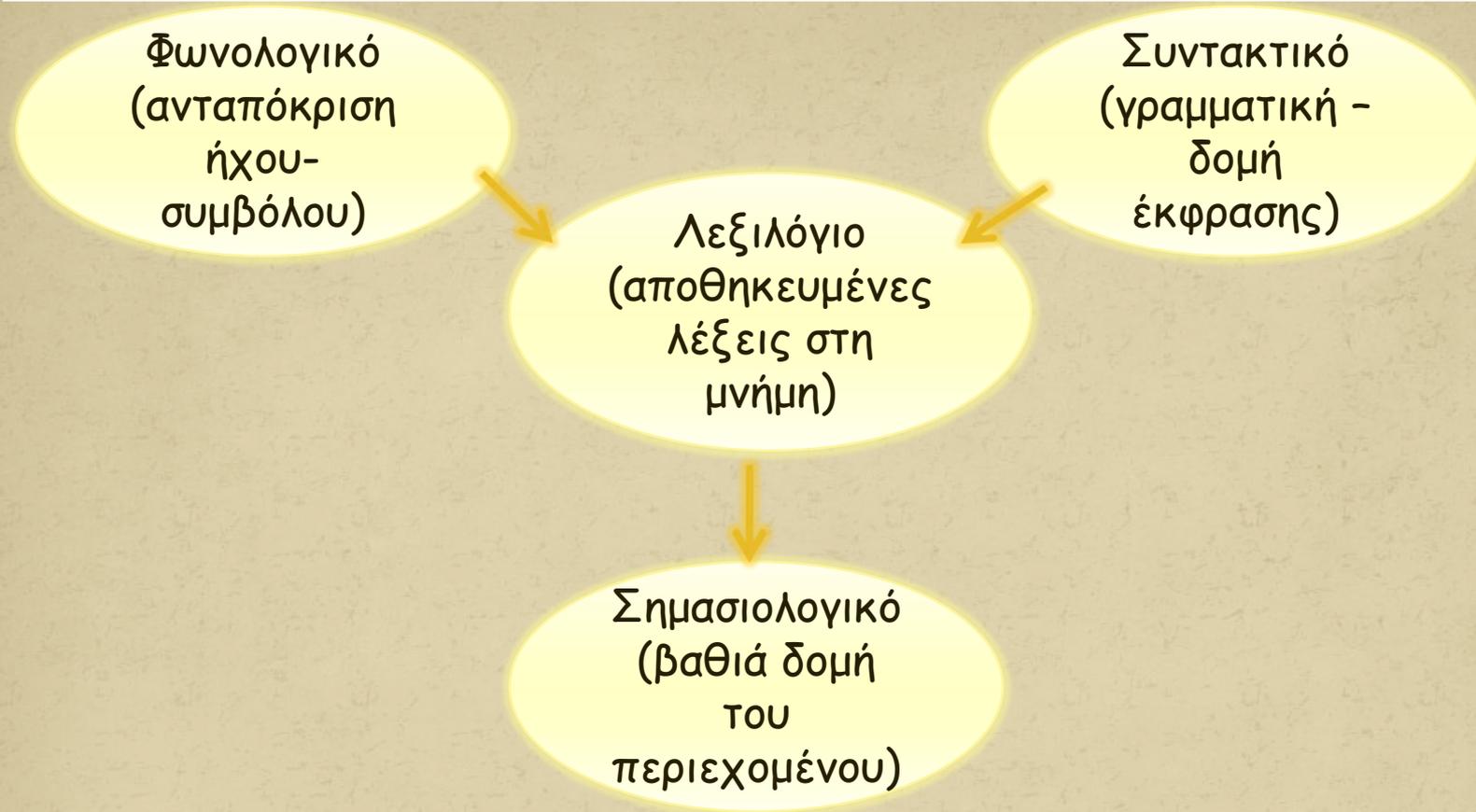
Γνωστικές

Αντισταθμιστικές

Μεταγνωστικές

**Συναισθηματικές
/ Κοινωνικές**

Βασικές Δεξιότητες της Ανάγνωσης - Στρατηγικές εκμάθησης

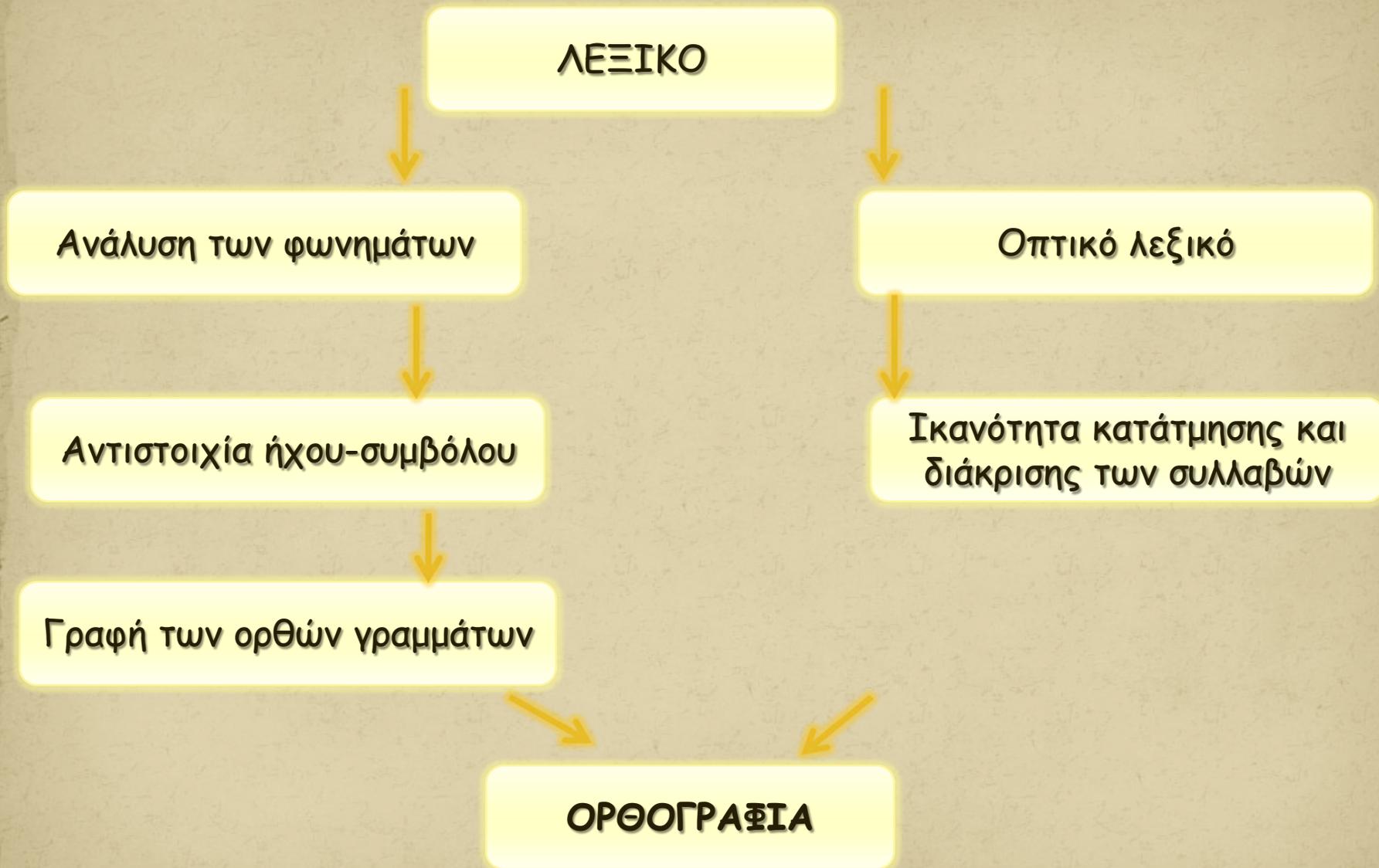

Η ανάγνωση είναι μια καθαρά νοητική διαδικασία και έχει αποδειχθεί ότι η εκμάθησή της μπορεί να αρχίσει σε πολύ μικρή ηλικία. Αντίθετα, η γραφή απαιτεί δύσκολες κινητικές δεξιότητες του χεριού, καθώς και συντονισμό ματιού - χεριού, ικανότητες που δεν αναπτύσσει το παιδί σε μικρή ηλικία, αλλά απαιτούν μεγάλη ωρίμανση.

Στάδια κατάκτησης της γραφής

Μοντέλο ανάπτυξης της ορθογραφίας

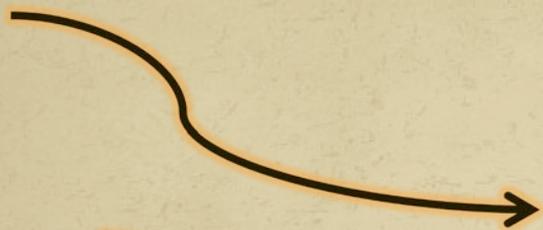
Το μοντέλο των 6 σταδίων της Frith για την ανάγνωση και τη γραφή

Ανάγνωση

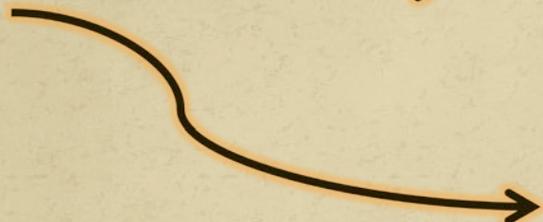
Ορθογραφία

1 ^α στάδιο:	Λογογραφικό	Συμβολικό
1 ^β στάδιο:	Λογογραφικό	Λογογραφικό
2 ^α στάδιο:	Λογογραφικό	Αλφαβητικό
2 ^β στάδιο:	Αλφαβητικό	Αλφαβητικό
3 ^α στάδιο:	Ορθογραφικό	Αλφαβητικό
3 ^β στάδιο:	Ορθογραφικό	Ορθογραφικό

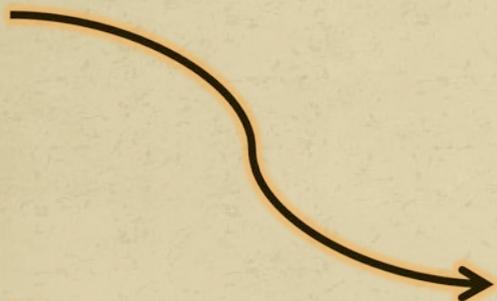
Μαθησιακές Δυσκολίες

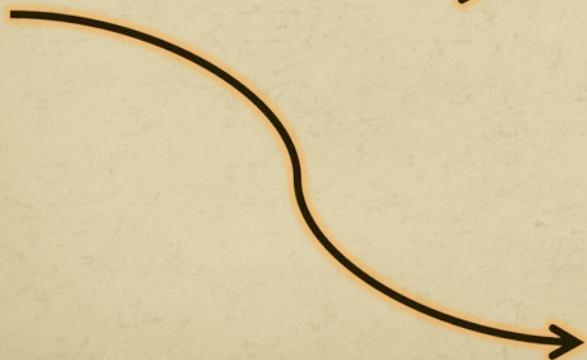
Γραπτό Λόγο

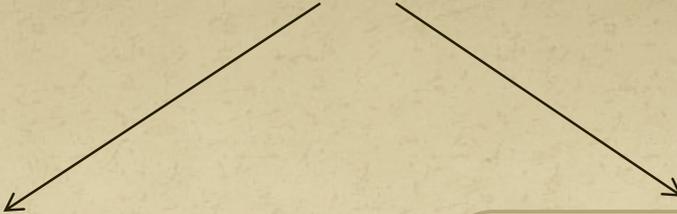
Αναγνωστική
Αποκωδικοποίηση

Αναγνωστική
Κατανόηση

Ορθογραφία

ΓΕΝΙΚΕΣ Μ.Δ

Αναφέρονται στις δυσκολίες που εμφανίζει ένα παιδί στην «πρόκτηση και χρήση των σχολικών δεξιοτήτων που σχετίζονται άμεσα και έμμεσα με την αποκωδικοποίηση και κατανόηση του προφορικού και γραπτού λόγου και περιγράφει γενικά τις δυσκολίες του παιδιού στη σχολική μαθησιακή διαδικασία.

ΕΙΔΙΚΕΣ Μ.Δ

Αναφέρεται σε μια κατηγορία διαταραχών, οι οποίες προκαλούν «δυσκολία πρόκτησης ενός ή περισσότερων μαθησιακών τομέων που σχετίζονται με την επεξεργασία του λόγου στη γλώσσα και τα μαθηματικά.

Διαγνωστική εκτίμηση των ΜΔ

- 1) Ατομικό ιστορικό του παιδιού
 - 2) Ιατρικό ιστορικό - κληρονομικότητα
 - 3) Οικογενειακή κατάσταση
 - 4) Πληροφορίες από το σχολείο
 - 5) Πληροφορίες από άλλα άτομα
 - 6) Παρούσα κατάσταση παιδιού
 - 7) Ψυχομετρικές διαδικασίες
 - 8) Μαθησιακή εκτίμηση
 - 9) Άποψη των γονέων για την κατάσταση του παιδιού
 - 10) Αναπλαισίωση - Αναδιατύπωση
 - 11) Παρέμβαση - Αντιμετώπιση
1. Παρατήρηση
 - Συστηματική (άτυπη)
 - Μη συστηματική
 2. Συνέντευξη
 - Δομημένη
 - Ημι-δομημένη
 - Πλήρως αδόμητη
 3. Δοκιμασία
 - Σταθμισμένη / μη σταθμισμένη
 - Έτοιμη / φτιαγμένη
 - Σύγκριση με βάση κάποιο κριτήριο / εξατομικευμένες
- Κάθε δοκιμασία δομείται με βάση τρεις άξονες:
- Περιεχόμενο
 - Νοητικές Λειτουργίες
 - Παραγωγή / Επιλογή
- Αντικειμενική βαθμολόγηση
→ Υποκειμενική βαθμολόγηση

Μνήμη

Οργάνωση

Μνημονικά βοηθήματα:

1. Ρίμες
2. Λέξεις - κλειδιά
3. Ακρωνύμια - Ακροστιχίδες
4. Αναλογίες
5. Νοερές εικόνες
6. Οπτικοποιήσεις
7. Κατηγοριοποιήσεις

Μέθοδοι Ενίσχυσης της Φωνολογικής Ενημερότητας

Δεξιότητα	Επίπεδο
Ανάλυση	Πρόταση σε λέξεις, λέξεις σε συλλαβές, συλλαβές σε φωνήματα, λέξεις σε φωνήματα
Σύνθεση	Συλλαβών σε λέξη, φωνημάτων σε λέξη
Ομοιοκαταληξία	Λέξεων
Διάκριση θέσης	Συλλαβής, φωνήματος
Αφαίρεση	Συλλαβής, φωνήματος
Πρόσθεση	Συλλαβής, φωνήματος
Αντιστροφή	Συλλαβής, φωνήματος
Αντικατάσταση	Συλλαβής, φωνήματος

Μέθοδοι Ενίσχυσης της Αναγνωστικής Αποκωδικοποίησης

Δεξιότητα	
Επανάληψη	συντελεί στην ενίσχυση της ευχέρειας και της ακρίβειας
Πολυαισθητηριακές μέθοδοι	σύνδεση του σχήματος γράμματος με το φώνημα
Αναγνώριση λέξεων	τεχνικές αποκωδικοποίη σης, δηλαδή την φωνημική ανάλυση, την ανάλυση σε μέρη και την οπτική αναγνώριση των λέξεων.

Κινητική Αναπηρία και χαρακτηριστικά της ομιλίας και του λόγου

1. Εγκεφαλική Παράλυση
2. Κρανιοεγκεφαλική Κάκωση
3. Δισχιδής Ράχη
4. Υδροκέφαλος
5. Μυοπάθεια
6. Μυασθένεια
7. Σκλήρυνση κατά πλάκας
8. Τραυματικές βλάβες του Νωτιαίου Μυελού
9. Αρθρογρύπωση

Αξιολόγηση των ατόμων με κινητικές αναπηρίες για την εξέλιξη της γλώσσας

- Γραφή λέξεων ή κειμένων ανάλογα με τις δυνατότητες του ατόμου με γράμματα ευανάγνωστα και σωστά τοποθετημένα πάνω στις γραμμές
- Ανάγνωση λέξεων ή κειμένων με ευχέρεια
- Ερωτήσεις κατανόησης γραπτού και προφορικού κειμένου. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι ανοιχτού και κλειστού τύπου και οι απαντήσεις προφορικές ή γραπτές
- Αφηγήσεις και περιγραφές από τους μαθητές προφορικά ή γραπτά
- Απόδοση της έννοιας των λέξεων
- Φύλλο αξιολόγησης με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης, τύπου «σωστό- λάθος», και απάντησης με σύντομο γραπτό κείμενο
- Λίστες ελέγχου δεξιοτήτων
- Παρακολούθηση του μαθητή από το θεραπευτή για να εξακριβωθεί, μέσω των διαπροσωπικών του σχέσεων στο περιβάλλον του, αν προσαρμόζει τη μορφή του λόγου του στις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις, αν εκτελεί γλωσσικές πράξεις, αν χρησιμοποιεί κατάλληλο λεξιλόγιο, σύνταξη και επιτονισμό και αν έχει επικοινωνιακές και συνεργατικές δεξιότητες
- Περιγραφή εικόνων προφορικά ή γραπτά

Δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής στα άτομα με κινητικές αναπηρίες

1. Συνδυασμός εικόνας με το αρχικό γράμμα της λέξης
2. Συνδυασμός αρχικής συλλαβής, λέξης και εικόνας
3. Γραφή σε αμμοδόχο ή σε ένα πιάτο με ρύζι
4. Ενσφηνώσεις γραμμάτων σε ειδικές υποδοχές (πάζλ)
5. Κατασκευή γραμμάτων με πλαστελίνη και πηλό
6. Γραφή πάνω σε διάστικτα γράμματα, με αρχικό και τελικό σημείο που θα σηματοδοτούνται με διαφορετικό χρώμα
7. Ιχνογραφήματα, λαβύρινθοι, πάζλ και γέμισμα πλαισίων με χρώμα, (με στόχο να μην βγαίνουν έξω από τη γραμμή ή το πλαίσιο)
8. Χάραξη βοηθητικών γραμμών στα τετράδια γραφής
9. Χοντρά πινέλα, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, δακτυλομπογιές και κιμωλίες
10. Χοντρά πινέλα, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, δακτυλομπογιές και κιμωλίες
11. Χρωματιστοί μαρκαδόροι και χρωματιστές διαφανείς μεμβράνες για επισήμανση κειμένου (βοηθάει στην εστίαση της προσοχής)
12. Χρωματιστοί μαρκαδόροι και χρωματιστές διαφανείς μεμβράνες για επισήμανση κειμένου (βοηθάει στην εστίαση της προσοχής)

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Σημασιολογική
Αναπαράσταση

Φωνολογική
Αναπαράσταση

Γραμματική
Αναπαράσταση

Ορθογραφική
Αναπαράσταση

Αρθρωτικό Πρόγραμμα
της λέξης

Στρατηγικές Επικοινωνίας που χρησιμοποιούν τα παιδιά με καθυστέρηση στη Γλωσσική Κατανόηση και διαταραχές του Λόγου

Αισθητηριακές
Ικανότητες

Κινητικές
Ικανότητες

Ικανότητες
Επεξεργασίας

1. Περιεχόμενο της επικοινωνίας
2. Κίνητρο
3. Πρόθεση
4. Ευκαιρίες για να επικοινωνήσει

Η στρατηγική της «ερμηνείας με βάση τη λέξη κλειδί»

Η στρατηγική του «ναι»

Η στρατηγική των «σημασιολογικών γενικεύσεων»

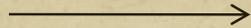
«Υπεραντιστάθμιση»

«Προβολή»

«Φυγή», «Απομόνωση», «Απόσυρση»

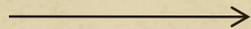
«Μετατόπιση»

Τομέας Α'

Ενίσχυση και κατάκτηση της λεπτής κινητικότητας, ενίσχυση και κατάκτηση της Γραφοκινητικότητας και του Γραφικού χώρου

Τομέας Β'

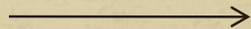
Ενίσχυση και κατάκτηση της Φωνολογικής Ενημερότητας και δίνει έμφαση στο αρθρωτικό πρόγραμμα της λέξης

Τομέας Γ'

Ενίσχυση και κατάκτηση της Γραμματικής

Τομέας Δ'

Ενίσχυση και κατάκτηση του Σημασιολογίας,

Γραφοκινητικότητα και κατάκτηση του γραφικού χώρου Ορθογραφική Αναπαράσταση:

- Προασκήσεις γραφής
- Γράμματα και γραφή με ορθή φορά

Φωνολογική Αναπαράσταση και αρθρωτικό πρόγραμμα της λέξης:

- Αντίληψη του ήχου - παραγωγή φυσικών ήχων
- Εικονογραφήματα των γραμμάτων
- Εικονόλεξο σε επίπεδο φωνήματος
- Εικονόλεξο σε επίπεδο διάκρισης όμοιων φωνημάτων
- Κατάτμηση και συγκερασμός της λέξης
- Εικονόλεξο σε επίπεδο φωνολογικής ενημερότητας
- Εικονόλεξο σε επίπεδο συλλαβής

Γραμματική Αναπαράσταση:

- Κανόνες Ορθογραφίας
- «Μικρό Λεξικό - Ευρετήριο Λέξεων
- Δημιουργία προτάσεων με απλή δομή Υ+Ρ+Α
- Εικονογράφηση παραμυθιού «Ο Κύριος Δυνατός»

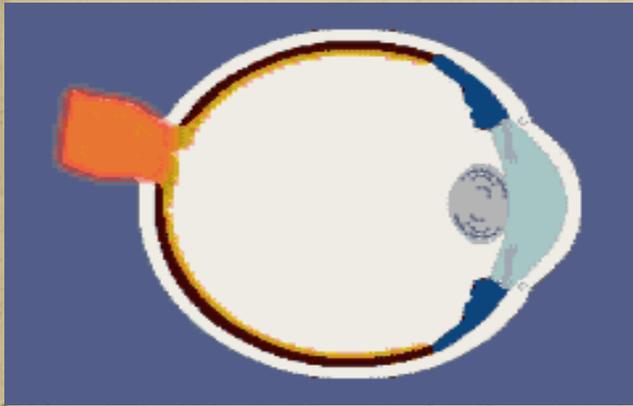
Σημασιολογική Αναπαράσταση:

- Εικονογραφήματα λέξεων
- Εικονόλεξο σε επίπεδο λέξης

Στόχος μας στην μελέτη αυτή, είναι η δημιουργία ενός πολυμορφικού εργαλείου σε έντυπη μορφή, το οποίο οργανώθηκε και σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να προσφέρει μια νέα δυναμική κατεύθυνση στην πρακτική αντιμετώπιση των εκδηλώσεων της προβληματικής μαθησιακής συμπεριφοράς, βασισμένο στο μοντέλο της Λεξιλογικής Αναπαράστασης. Αφού αξιολογήσαμε τις υπάρχουσες πληροφορίες και τα δεδομένα όσον αφορά τα παρεμβατικά και υποστηρικτικά μοντέλα, καταλήξαμε στη δημιουργία ενός υλικού που δεν συμβαδίζει με την ανάπτυξη της τεχνογνωσίας και των οπτικοακουστικών μέσων και πολυμέσων ως υποστηρικτικά, διδακτικά και θεραπευτικά εργαλεία, και καταλήξαμε στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού υλικού σε απλή χειρονακτική έντυπη μορφή, που προσπαθεί κυρίως να καλύψει επίπεδα που ιεραρχικά βρίσκονται σε πρωιμότερο στάδιο κατάκτησης και ίσως να οφείλονται σε κάποιο βαθμό για την ύπαρξη Μαθησιακών Δυσκολιών.

Εξετάζοντάς το στην τελική του μορφή διαπιστώσαμε ότι το εργαλείο αυτό, και από εκπαιδευσιμής πλευράς, αλλά και από πλευράς ενίσχυσης (θεραπείας) διαθέτει την πρακτικότητα και την ευελιξία που κάθε θεραπευτής επιθυμεί, και ηλικιακά καλύπτει κυρίως το φάσμα της προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας.

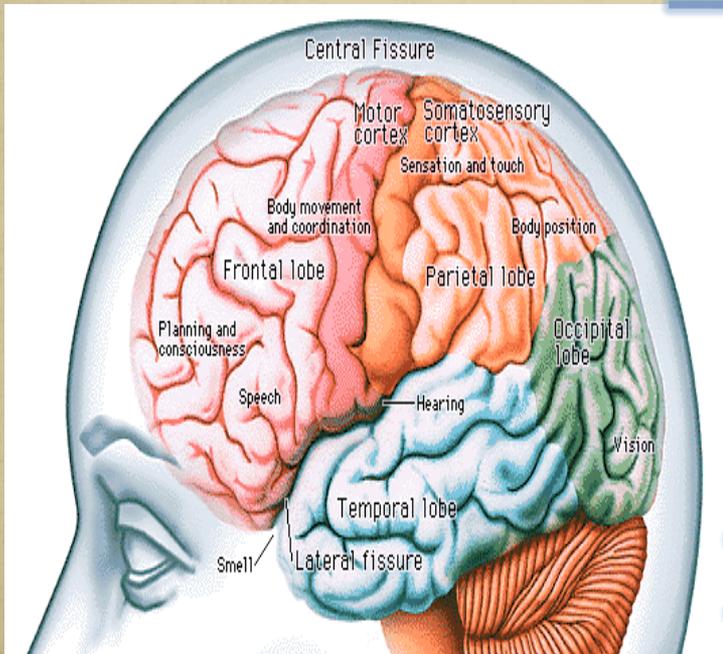
Η χρησιμότητα του έντυπου υλικού

Δραστηριοποιεί τα οπτικά νεύρα

Οφθαλμικές προσηλώσεις
προσλαμβάνονται διάφορες
πληροφορίες, τονώνοντας τα
γνωστικά σχήματα

Τα οπτικά σήματα
αποκωδικοποιούνται στον εγκέφαλο
και στέλνονται ταυτόχρονα στον
φωνολογικό και στον συντακτικό -
σημασιολογικό επεξεργαστή με
πληροφορίες για τα εξωτερικά
χαρακτηριστικά

Αισθητηριακή μνήμη

Μακροπρόθεσμη μνήμη